

Dokumen Strategi Belanjawan Pakatan Harapan 2023

5 Oktober 2022

ISI KANDUNGAN

Belanjawan 2023: Menjamin Momentum Pemulihan Malaysia

A. PERTIMBANGAN DAN PENDEKATAN

B. CADANGAN

- 1. Memperkasa Demokrasi Malaysia**
- 2. Meningkatkan Daya Tahan Terhadap Ancaman pada Masa Depan**
 - a. Menangani kos dan isu jaminan keselamatan makanan
 - b. Kesihatan
 - c. Ekonomi Penjagaan
 - d. Ekonomi Hijau dan Ketahanan Alam Sekitar
- 3. Menyokong Pemulihan Pasca-Covid**
 - a. PKS
 - b. Pelancongan
 - c. Pembangunan Sukan
 - d. Sektor Minyak Sawit
- 4. Merangsang Perdagangan dan Pelaburan**
- 5. Pertahanan Negara**
- 6. Menggalakkan Pertumbuhan Ekonomi Wilayah yang Saksama**
- 7. Sokongan bagi Penunggang dan Pemandu Gig**
- 8. Memastikan Kehidupan dan Mobiliti**
- 9. Pendidikan**
- 10. Memperkasakan komuniti terpinggir dan rentan**

Belanjawan 2023: Menjamin Momentum Pemulihan Malaysia

Belanjawan Malaysia 2023 dirangka pada saat yang kritikal. Ramai yang masih bergelut dengan kesan krisis berangkai kesihatan dan sosioekonomi disebabkan COVID-19. Malah, ia juga telah **mendedahkan kelemahan dalam struktur ekonomi negara kita**. Sementara itu, negara kita juga sedang mengharungi cabaran getir dalam mendepani situasi serantau dan global yang kian yang tidak menentu, termasuklah persaingan sengit kuasa-kuasa besar dan gangguan rantaian bekalan antarabangsa disebabkan peperangan Rusia-Ukraine yang masih berterusan serta sekatan pergerakan ketat di China akibat peraturan sifar COVID-19.

Gabungan insiden-insiden ini jelas **telah menjejaskan kehidupan rakyat di Malaysia**. Walaupun kita telah beralih ke fasa endemik, **pemulihan ekonomi pasca-pandemik masih lagi tidak sekata dan cenderung untuk berdepan dengan lebih banyak kerugian**.

Ragam **menteri-menteri Barisan-Perikatan Nasional yang celaru telah mengeruhkan lagi keadaan** apabila **tiada kepimpinan, hala tuju, dan perangkaan dasar yang jelas** untuk meringankan beban rakyat pada saat yang amat diperlukan. Tahun ini sahaja, isu kos sara hidup telah menjadi tumpuan jutaan rakyat Malaysia: ramai rakyat biasa merasai tekanan harga barangan keperluan yang meruncing daripada makanan hingga pengangkutan.

Kenaikan inflasi berlaku seiring dengan **pertumbuhan gaji yang rendah**, menyukarkan sebahagian besar rakyat Malaysia untuk memperoleh upah yang setimpal dengan kos sara hidup. Tambahan pula, guna tenaga tidak penuh berkaitan kemahiran telah meningkat dengan ketara dalam beberapa tahun kebelakangan ini, menunjukkan bahawa kita mempunyai tenaga kerja yang telah melebihi kelayakan tetapi bergaji rendah. Jika isu ini tidak diatasi, ia boleh mewujudkan seluruh generasi pekerja yang tidak berpuas hati dan sarat dengan hutang. Hal ini tentunya bakal menjejaskan aspirasi pembangunan Malaysia.

Prospek tahun 2023 juga tidak kelihatan lebih cerah. Bank Dunia baru-baru ini telah menyemak semula unjuran KDNK Malaysia bagi 2023 daripada 4.5% kepada 4.2% berikutan peningkatan risiko **kelembapan global**. Jika dilihat sekali imbas, ia mungkin nampak seperti penurunan kecil, namun kita perlu waspada kedua-dua **ekonomi Malaysia dan global bakal menghadapi cabaran yang besar** yang berpotensi mengancam trajektori pemulihan jika kerajaan gagal mengambil langkah persediaan yang berani. Selain daripada inflasi yang terus meningkat, risiko penurunan selanjutnya termasuk peningkatan kadar faedah di AS dan di tempat lain, yang **mewujudkan kebimbangan kemelesetan**, mata wang pasaran membangun yang semakin susut, dan beban yang lebih berat kepada penghutang.

Mengambil kira prospek yang mencabar ini, dengan rata-rata isi rumah yang rentan tercampak ke lembah kemiskinan, pengangguran dan guna tenaga tidak penuh dalam tempoh dua tahun yang lepas, **sokongan secara menyeluruh masih diperlukan untuk melindungi dan memperkasakan mata pencarian mereka**. Pada masa yang sama, memandangkan kita telah melepasi detik paling teruk dalam krisis kesihatan baru-baru ini, kita perlu merancang dan memastikan kita bukan sahaja bertahan tetapi juga berkembang maju dalam dunia yang semakin tidak menentu. Terdapat juga keperluan untuk **mewujudkan persekitaran institusi yang**

menggalakkan untuk pelaburan dan perdagangan bagi merancakkan pertumbuhan ekonomi yang mampan.

Oleh itu, Pakatan Harapan menyeru Belanjawan 2023 untuk mengekalkan perbelanjaan kerajaan ketika Malaysia bergerak **melangkaui usaha pemulihan, tetapi juga membina daya tahannya terhadap gangguan masa depan.**

Langkah-langkah yang digariskan dalam Dokumen Strategi Belanjawan ini direncana berdasarkan **Rangka Kerja Dasar SCRIPT** yang diperkenalkan oleh Pengerusi Pakatan Harapan YB Datuk Seri Anwar Ibrahim yang mana ianya memfokuskan kepada pemacu utama **Kemampanan (*Sustainability*), Prihatin dan Belas Kasihan (*Care and Compassion*), Hormat (*Respect*), Inovasi dan Daya Cipta (*Innovation*), Kemakmuran (*Prosperity*), dan Amanah (*Trust*)**. Ini adalah kunci utama kami untuk memulihkan negara dan melangkah maju ke masa depan yang lebih cerah.

Cadangan kami juga selaras dengan semangat Rancangan Malaysia Ke-12 (RMK-12), yang akan menghampiri tempoh separuhnya pada tahun 2023. Untuk kita membina semula dengan lebih baik dalam era pasca-pandemik, kita perlu memastikan belanjawan mendorong RMK-12. agenda menetapkan semula ekonomi, sambil mengekalkan fokus pada cita-cita progresif jaminan sosial, kesejahteraan, keterangkuman, dan kemampanan.

A. PERTIMBANGAN DAN PENDEKATAN

Pemulihan Mampan Menerusi Reformasi dan Pertumbuhan Jangka Panjang

Tidak wajar jika peruntukan sumber dana negara yang terhad hanya tertumpu kepada kumpulan tertentu yang punya kepentingan politik kerana tindakan tersebut akan meminggirkan kumpulan rakyat yang rentan. Dokumen strategi belanjawan ini mengagaskan pertumbuhan yang adil dan saksama bagi menjamin kehidupan yang layak untuk semua rakyat Malaysia.

Walaupun kami menyokong untuk meneruskan perbelanjaan awam pada tahun 2023, ini mesti dilakukan dengan penuh tanggungjawab dan pembaharuan harus diperkenalkan untuk mengatasi sebarang ketirisan dan pembaziran. Oleh itu, Pakatan Harapan mengulangi cadangan kami sebelum ini untuk menggubal dua undang-undang, iaitu **Akta Perolehan Kerajaan (GPA) dan Akta Tanggungjawab Fiskal (FRA)**.

Pertama, penggubalan GPA adalah untuk memastikan tadbir urus yang baik dalam menguruskan perbelanjaan awam dan kontrak.

- Memandangkan pelbagai ketirisan dan skandal perolehan yang melibatkan dana awam sejak beberapa tahun kebelakangan ini, seperti skandal 1MDB, skandal Littoral Combat Ship (LCS), SRC Scandal, dll, undang-undang perolehan dan prosedur kewangan perlu dikemas kini untuk membawa klausa hukuman kepada memastikan akauntabiliti dalam Kerajaan.
- Melalui GPA, amalan baik seperti tender terbuka dan pengauditan wajib oleh Ketua Audit Negara ke atas item perolehan besar harus menjadi kebiasaan dan bukan pengecualian.

Kedua, FRA adalah untuk menggalakkan ketelusan, akauntabiliti dan kejelasan dari segi strategi fiskal jangka sederhana dan panjang kerajaan.

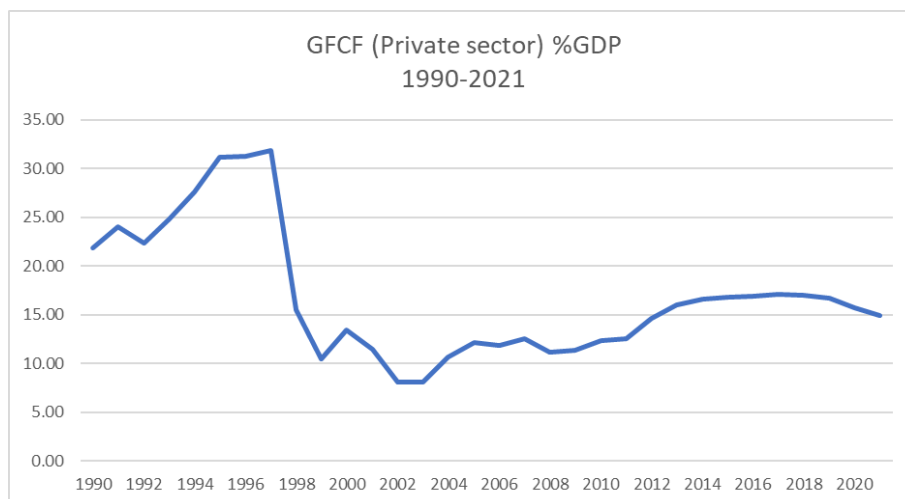
- Hal ini penting kerana kita perlu sokongan fiskal berterusan dalam masa terdekat berikutan pemulihan pasca-pandemik yang tidak sekata, memandangkan pelbagai halangan yang mengancam mata pencarian seperti kenaikan kos sara hidup. Pada masa yang sama, kita mesti menetapkan peringkat untuk penyatuan fiskal dan pengurusan hutang yang mampan menjelang pertengahan 2020-an sebaik sahaja ekonomi pulih sepenuhnya.
- FRA akan membolehkan kita mengimbangi kedua-dua tuntutan ini dengan menetapkan prinsip pengurusan fiskal yang bertanggungjawab ke atas hutang awam, imbalan operasi dan mengurus risiko fiskal.

Kedua-dua dasar ini akan membantu mewujudkan persekitaran institusi dan makroekonomi yang lebih baik, sekali gus menggalakkan kestabilan dan keyakinan pelabur.

Membina Kapasiti Ekonomi

Adalah penting untuk menggiatkan semula pelaburan swasta sebagai enjin pertumbuhan negara. Pembentukan Modal Tetap Kasar (GFCF) untuk sektor swasta digunakan sebagai proksi untuk pelaburan swasta. Pelaburan swasta berbanding KDNK melebihi 30% dari 1995-1997, tetapi ia

menunjukkan aliran menurun melebihi itu dan turun di bawah 20% dari 1998 hingga 2021 seperti ditunjukkan dalam Rajah 1.

Rajah 1 Pembentukan Modal Tetap Kasar untuk Sektor Swasta sebagai peratusan KDNK Malaysia, 1990-2021

Sumber: Bank Dunia dan Jabatan Perangkaan Malaysia

Pelaburan swasta di Malaysia menurun dengan ketara selepas Krisis Kewangan Asia 1997/1998 dan hanya mula mengalami pemulihan secara beransur-ansur pada tahun 2004. Trend pelaburan swasta dari 1998-2021 kekal jauh di bawah paras sebelum krisis Kewangan Asia. Walaupun pelaburan swasta berkembang dalam jumlah mutlak tetapi menurun berbanding KDNK. Pelaburan swasta membentuk 31.8% daripada KDNK pada tahun 1997 sebelum krisis Kewangan Asia tetapi telah menurun kepada 14.96% daripada KDNK pada tahun 2021.

Oleh itu, kita mesti membangunkan strategi belanjawan untuk merangsang pelaburan swasta terutamanya dalam sektor PKS kerana perniagaan kecil dan sederhana adalah tulang belakang ekonomi Malaysia. Isu mengenai isu struktur pekerjaan seperti kekurangan buruh dan kekurangan pekerja kemahiran perlu diberi perhatian segera dan mobilisasi dasar.

Membina Daya Tahan Malaysia

Pada masa ini, kita perlu menghadapi realiti suram bahawa Covid-19 bukanlah gangguan besar terakhir yang kita hadapi dalam hidup kita. Dalam dunia yang semakin tidak menentu, membina daya tahan terhadap gangguan dan kerumitan masa depan mesti menjadi norma baharu.

Untuk membina Malaysia yang berdaya tahan, kita mesti menetapkan asas untuk menyokong tiang seri demokrasi yang kukuh, di mana suara ramai tidak ditenggelamkan oleh segelintir pihak berpengaruh. Pada masa yang sama, kita harus mengiktiraf arah aliran yang menentukan masa depan terdekat - jaminan makanan, pengurusan alam sekitar, perubahan iklim, dan populasi menua - dan menggariskan penyelesaian dasar yang sesuai untuk menghadapi cabaran yang muncul dengan aliran ini.

B. CADANGAN

1) Memperkasa Demokrasi Malaysia

- a) Membentangkan **Akta Perkhidmatan Parlimen** adalah langkah penting untuk mengembalikan kebebasan Parlimen Malaysia. Reformasi terbesar untuk mengangkat badan perundangan Malaysia telah dimulakan oleh Pakatan Harapan dan ianya hampir dapat direalisasikan pada tahun 2020 tetapi terganggu akibat Langkah Sheraton. Sejak itu, ia bukan lagi menjadi keutamaan.

Selama bertahun lamanya, Parlimen telah dibungkam dan terpaksa tunduk kepada eksekutif walaupun ianya adalah antara tiga cabang utama kerajaan yang harus ditadbir secara bebas. Episod di mana Parlimen digantung oleh pentadbiran Perikatan-Barisan Nasional yang diketuai oleh Muhyiddin Yassin tahun lalu jelas menunjukkan realiti ini. . Penghakisan autonominya menjejaskan keupayaan Parlimen untuk menyemak dan mengimbangi tindakan pihak eksekutif.

Secara perbandingan, parlimen di seluruh dunia berfungsi sebagai institusi asas untuk menjaga dan menjunjung suara rakyat. Sudah tiba masanya kita meneruskan usaha mengembalikan semula peranan Parlimen kita sebagai lambang demokrasi yang sebenar. Untuk memastikan kebebasannya, pembaharuan menyeluruh mesti dimasukkan di bawah Akta Perkhidmatan Parlimen yang akan dibentangkan tidak lama lagi, yang merangkumi:

- i) **Menubuhkan Pejabat Belanjawan Parlimen (PBO)** - PBO menyediakan khidmat nasihat bebas secara objektif kepada semua ahli parlimen merentasi parti berkenaan anggaran implikasi kewangan, atau kos, dasar dan cadangan belanjawan mereka kepada badan perundangan. Pembaharuan ini akan menambahbaik proses penggubalan dasar dan "menyeragamkan persaingan" dengan menyediakan akses kepada perkhidmatan pengekosan dan analitikal lain yang biasanya hanya tersedia secara eksklusif kepada kerajaan jika tiada PBO.
- ii) **Menyediakan Dana Pembangunan Kawasan Pilihan Raya (CDF) sama rata** kepada semua wakil rakyat parlimen tanpa mengira parti kerana mereka mewakili kepentingan rakyat di kawasan itu. Melalui perundangan ini, peruntukan dana juga perlu **disalurkan melalui Parlimen dan bukannya Pejabat Perdana Menteri (PMO).**
- b) Siri pilihan raya kecil yang rakyat Malaysia lalui sejak 2020 dan Pilihan Raya Umum ke-15 yang bakal diadakan telah membuka mata semua bahawa reformasi selanjutnya mesti dilaksanakan bagi memastikan pilihan raya yang bebas dan adil. Penglibatan pilihan raya adalah salah satu daripada langkah utama proses demokrasi dan kita harus memperkenalkan langkah untuk meningkatkan akses kepada proses ini, termasuk tetapi tidak terhad kepada:

- i. Meluaskan hak mengundi kepada pengundi luar kawasan terutamanya bagi **pengundi Sabah dan Sarawak di Semenanjung Malaysia dan mereka yang tinggal di wilayah Sabah atau Sarawak**. Belanjawan harus menyediakan peruntukan yang mencukupi untuk melatih kakitangan Suruhanjaya Pilihan Raya dan melaksanakan mekanisme dalam menubuhkan pengundian tidak hadir untuk anggaran 500,000 pengundi Sabah dan Sarawak di Semenanjung Malaysia, dan sebaliknya.
 - ii. Peruntukan untuk mempertingkatkan program **Akademi Pilihan Raya (APR) Suruhanjaya Pilihan Raya** untuk menjalankan program pendidikan pengundi untuk pengundi kali pertama berikutan pelaksanaan menurunkan had umur mengundi kepada 18 tahun dan **pendaftaran** automatik.
- c) Kami mengulangi seruan untuk **belanjawan yang lebih responsif-jantina** untuk mengenal pasti kesan jantina daripada cabaran utama seperti ancaman jaminan makanan, pengurusan alam sekitar di kala perubahan iklim dan populasi menua. Dengan memperkemas pengumpulan dan pengurusan data, kita meningkatkan keupayaan untuk melaksanakan penyelesaian yang bersasar dan berkesan kepada penerima yang memerlukan.

2) **Membina Daya Tahan Terhadap Ancaman pada Masa Hadapan.**

- a) **Menangani isu kos dan jaminan makanan** - Kenaikan harga makanan telah menjadi punca kebimbangan jutaan rakyat Malaysia sejak kebelakangan ini. Dalam negara mendepani lonjakan kenaikan keperluan asas rakyat, terdapat isu besar yang perlu ditangani negara, iaitu isu sekuriti Makanan negara yang memerlukan jangka masa yang lebih lama untuk ditangani. Tahap pengeluaran negara bagi banyak barangan makanan seperti daging lembu, kambing, kobis bulat dan lain-lain telah menurun sejak 2011, menjadikan negara semakin bergantung kepada barangan makanan import untuk memenuhi penggunaan domestik.

Justeru, kami menyeru Kementerian Pertanian dan Industri Makanan (MAFI) untuk **menerbitkan dokumen Pelan Tindakan Dasar Keselamatan Makanan Negara 2021-2025** demi kepentingan rakyat. Sejak dibentangkan pada pertengahan tahun lalu, butiran strategi dan inisiatif yang disyorkan melalui pelan tindakan dasar ini masih tidak didedahkan dan apatah lagi laporan kemajuan untuk mengesan pelaksanaan dan keberkesanannya.

Sebagai tambahan kepada cadangan berikut, perlu ada rancangan bersepadu untuk menstabilkan harga makanan dan hasil pertanian secara strategik.

- i) Meningkatkan peruntukan bagi **Subsidi Sektor Pertanian kepada RM3.5 bilion daripada RM2.5 bilion**. Ini akan membantu petani dengan peningkatan kos makanan haiwan (meningkat sebanyak 200%), baja (meningkat sebanyak 150%) dan racun perosak (meningkat sebanyak 100%).

- ii) Selain itu, memberi sokongan kepada pesawah dari segi:
 - (a) **Meningkatkan subsidi kepada RM500 satu tan metrik** daripada RM360 satu tan metrik.
 - (b) Berikan **bantuan bulanan RM200 kepada setiap petani** untuk tempoh enam bulan sementara mereka menunggu musim menuai.
 - iii) Gandakan peruntukan semasa kepada **RM2 bilion Tabung Pinjaman Pemodenan Agrofood**. Ini akan meningkatkan automasi dan mekanisasi ladang dengan pantas, serta bertindak sebagai insentif untuk mempelbagaikan penanaman tanaman yang menyumbang kepada pengeluaran makanan.
 - iv) Selain itu, terdapat pelbagai sumber mendakwa bahawa sesetengah sektor makanan telah dikuasai kartel tertentu, contohnya import daging lembu. Tuduhan serius ini perlu menjadi keutamaan kerajaan dengan menjalankan siasatan menyeluruh dan menanganinya melalui undang-undang persaingan sedia ada oleh Suruhanjaya Persaingan Malaysia (MyCC).
 - v) **Meningkatkan sekuriti pegangan tanah** - Bekerjasama rapat dengan kerajaan negeri untuk menyediakan jaminan pegangan tanah dengan meluluskan sekurang-kurangnya pajakan tanah jangka pendek (berbanding dengan tanah lesen pendudukan sementara (T.O.L)), untuk menggalakkan petani melabur dan meningkatkan pengeluaran. Untuk memastikan proses permohonan yang cekap dengan menyediakan dan mempercepatkan proses kelulusan tanah terbiar untuk pengeluaran tanaman makanan, bahan mentah dan ternakan.
 - vi) Memberi insentif kepada pertanian pintar seperti pertanian menegak (vertical farming) untuk meningkatkan sekuriti makanan di bandar. Memperkenalkan geran, konsesi dan/atau pembiayaan benih untuk petani bandar, usahawan, komuniti dan premis bangunan yang terlibat dalam pertanian bandar. Pembiayaan juga harus meliputi subsidi program latihan untuk bakal petani bandar.
 - vii) Memberi pengecualian cukai pendapatan ke atas penyewaan oleh pemilik pusat beli-belah dan bangunan kepada pengusaha pertanian menegak.
- b) **Penjagaan Kesihatan** - Pakatan Harapan menyokong cadangan Kementerian Kesihatan Malaysia (KKM) untuk meningkatkan peruntukan kementerian kepada 5% daripada KDNK daripada 2.1% ketika ini, sepertimana yang telah digagaskan (dijamin) oleh Kerajaan PH, tetapi peningkatan ini perlu dilakukan secara berperingkat dalam tempoh 5 tahun. Pengalaman negara dalam menguruskan krisis kesihatan telah jelas menunjukkan kepada kita bahawa sistem penjagaan kesihatan awam negara masih memerlukan dana yang lebih signifikan. Kekurangan kakitangan telah menyebabkan waktu kerja yang mengerikan menyebabkan keletihan dalam kalangan pengamal perubatan. Jika tidak ditangani, profesion perubatan akan mengalami kadar pemberhentian kakitangan yang

meningkat dalam tempoh masa tertentu yang akan merisikokan negara kepada sebarang krisis kesihatan pada masa hadapan.

Sememangnya pelbagai pembaharuan jangka masa sederhana dan panjang diperlukan untuk menangani keretakan dalam sistem kesihatan negara. Walau bagaimanapun, untuk tempoh segera, kami mencadangkan kerajaan mengambil langkah-langkah berikut:

- i) Meningkatkan **tenaga kerja secara signifikan dalam sistem penjagaan kesihatan** awam, termasuk menangani isu yang dihadapi oleh **kakitangan kesihatan kontrak**.
- ii) Meningkatkan **kapasiti dan keupayaan di bahagian kawalan penyakit KKM** untuk mencegah, mengesan dan mengurus ancaman wabak masa depan.
- iii) Meluaskan **program perlindungan mySalam** untuk penyakit kritikal dan kemasukan ke hospital untuk turut merangkumi penilaian dan penjagaan kesihatan mental termasuk kaunseling daripada golongan B40 kepada golongan M40.

Peruntukan untuk perkhidmatan psikiatri dan kesihatan mental juga perlu mengukuhkan perkhidmatan sokongan psikososial, seperti yang disediakan oleh Talian Kasih dan NGO seperti Befrienders. Peruntukan juga perlu disediakan untuk melatih kaunselor dan ahli psikologi khusus untuk keganasan rumah tangga dan mangsa keganasan berasaskan jantina dan mereka yang mengalami trauma.

- iv) **Mengembangkan Program PeKaB40 kepada M40** - Memperkukuh penjagaan primer dan pencegahan melalui sistem berasaskan kapitasi Pengamal Am (GP) di mana keluarga dilindungi oleh sistem doktor keluarga yang menyediakan pemeriksaan kesihatan berkala, perundingan kesihatan dan promosi kesihatan.
- v) Untuk memulakan semula **program vaksinasi HPV (human papillomavirus) di seluruh negara** pada tahun 2023 untuk semua pelajar perempuan di semua sekolah, apabila ia dihentikan akibat penutupan sekolah dan pemfokusan mobilisasi seluruh negara untuk program imunisasi Covid-19 yang lalu.

Sebagai sebahagian daripada strategi keseluruhan ke arah penghapusan kanser serviks di negara ini, kita juga mesti membangunkan program HPV yang komprehensif yang mana merangkumi susulan & rujukan yang sesuai.

- vi) **Akses Kesihatan Mental yang Lebih Baik** - Sehingga 2020, Malaysia hanya mempunyai 28 klinik kesihatan mental komuniti di negara ini, juga dikenali sebagai MENTARI. Kami mencadangkan untuk memperluaskan bilangan klinik sedemikian.

Menyediakan sekurang-kurangnya RM45 juta peruntukan untuk melatih profesional perubatan tambahan dalam perkhidmatan psikiatri, dengan matlamat untuk menyediakan sekurang-kurangnya seorang pakar psikologi klinikal dan seorang jururawat kesihatan mental bagi setiap 45 hospital awam yang menawarkan

perkhidmatan psikiatri. Pada masa ini, terdapat hanya 15 pakar psikiatri klinikal yang sedang berkhidmat.

- c) **Ekonomi Penjagaan** - Pelaburan dalam penyediaan penjagaan untuk kanak-kanak, warga emas dan orang kurang upaya ditetapkan untuk menjadi aspek pertumbuhan seterusnya. Selain itu, peningkatan akses kepada penjagaan berkualiti membolehkan penjaga tidak bergaji kembali ke tenaga kerja dan mencari rezeki, oleh itu meningkatkan keselamatan ekonomi mereka.

Inisiatif yang komprehensif seperti ini memerlukan usaha antara sektor, dan merentasi pelbagai kementerian. Sebelum meneruskan rancangan menyeluruh dalam membangunkan infrastruktur dan ekosistem penjagaan, berikut merupakan beberapa cadangan intervensi yang boleh dimulakan:

- i) **Mengekalkan sokongan untuk perkhidmatan awal kanak-kanak** - Memperuntukkan subsidi penjagaan kanak-kanak untuk keluarga berpendapatan sederhana dan rendah (yuran dibayar 50% dihadkan pada RM350 setiap kanak-kanak sebulan untuk kanak-kanak berumur sehingga 6 tahun). Inisiatif ini hanya layak untuk mereka yang berdaftar dengan penyedia penjagaan kanak-kanak.
 - ii) **Peruntukan RM300 juta** untuk menempatkan unit penghantaran penjagaan bergerak ke setiap DUN di seluruh negara. Setiap unit akan dilengkapi dengan kakitangan yang diperlukan untuk menyediakan penjagaan di tapak.
 - iii) **Mewujudkan pembiayaan Permulaan (RM10 juta)** untuk mempromosikan perniagaan yang menjalankan perkhidmatan penjagaan berasaskan rumah dan komuniti sebagai alternatif kepada penjagaan institusi. Menyediakan latihan dan rangka kerja kawal selia yang diperlukan.
- d) **Ekonomi Hijau dan Daya Ketahanan Alam Sekitar** - Ekonomi Hijau menyediakan pendekatan makro-ekonomi kepada pertumbuhan ekonomi yang mampan dengan tumpuan utama kepada pelaburan, pekerjaan dan kemahiran. Perkongsian pelbagai pihak untuk menggalakkan Ekonomi Hijau adalah disokong untuk mempercepat dan menyatukan perubahan yang mampan dalam kedua-dua corak penggunaan dan pengeluaran.
- i) **Pembiayaan Hutan** - Kerajaan Malaysia memerlukan strategi baharu dan inovatif untuk melindungi hutan kita. Mencipta penyerapan karbon untuk dijual untuk mengimbangi pelepasan karbon Malaysia atau Pemindahan Fiskal Ekologi (EFT), yang merupakan satu bentuk pemindahan fiskal antara kerajaan di mana hasil diagihkan semula di kalangan peringkat kerajaan, daripada kerajaan negara ke negeri dan/atau negeri kepada kerajaan tempatan. Pembiayaan hutan adalah penting kerana pada masa ini kerajaan negeri kekurangan insentif untuk melindungi hutan mereka. Pembalakan masih merupakan penjana pendapatan yang besar di banyak negeri, justeru mekanisme yang menguntungkan untuk mencapai matlamat ini.

- ii) **Pengubahsuaian cekap tenaga di semua bangunan kerajaan** - Kerajaan harus memperuntukkan premis kerajaan dan bangunan awam untuk menjalani pengubahsuaian cekap tenaga. Analisis faedah kos perlu dilakukan untuk memasang panel solar di bangunan kerajaan untuk menjana tenaga hijau. Dengan Net Energy Metering 3.0, pemasangan panel solar juga boleh mengurangkan kos bil elektrik, terutamanya untuk bangunan satu atau dua tingkat.
- iii) **Kesediaan Banjir** - Memperuntukkan tambahan **RM2.5 bilion** disamping usaha tebatan banjir juga sebagai dana bantuan untuk mangsa banjir sehingga **RM50,000 bagi setiap isi rumah terjejas**. Projek tebatan banjir di kawasan cenderung banjir harus merangkumi pembangunan infrastruktur ekologi dan menambah baik sistem perparitan serta tumbuh-tumbuhan untuk laluan pejalan kaki dan bumbung awam.

3) Menyokong Pemulihan Pasca-Covid

- a) **PKS** - PKS adalah tulang belakang ekonomi Malaysia kerana mereka membentuk 98.5% daripada semua pertubuhan perniagaan yang menyumbang 38% kepada KDNK dan menggaji 60% tenaga kerja negara. Memastikan daya tahan PKS secara semula jadi meningkatkan ekonomi keseluruhan kita, terutamanya kerana ini bukan sahaja akan menyokong mereka dalam fasa pemulihan tetapi juga memperkasakan mereka untuk menghadapi kejutan dan gangguan yang akan datang pada masa hadapan dengan lebih baik sebarang. Untuk Belanjawan 2023, kami mencadangkan langkah berikut:
 - i) **Menyediakan geran padanan RM1 bilion** untuk penyelesaian produktiviti khusus untuk PKS untuk meningkatkan produktiviti buruh dan kecekapan penggunaan modal. Perbelanjaan yang layak hendaklah termasuk pembelian peralatan teknologi, alat/penyelesaian pemasaran digital, perundingan dan perkhidmatan teknikal.
 - ii) **Menubuhkan Pusat Pendigitalan Sehati** untuk membantu perniagaan kecil dan sederhana memohon insentif pendigitalan.
 - iii) Yuran **perundingan** yang ditanggung oleh PKS untuk **penggunaan amalan ESG** akan diberi **potongan cukai dua kali ganda**.
 - iv) Menggandakan **Fasiliti Permodalan Semula Perniagaan BNM** daripada RM1 bilion untuk menampung 1.3 juta PKS di Malaysia.
 - v) Meningkatkan saiz pembiayaan **Fasiliti Peralihan Karbon Rendah (LCTF) BNM** kepada **maksimum RM20 juta** bagi **setiap PKS** daripada RM10 juta bagi setiap PKS.
 - vi) Untuk terus menyokong pemulihan PKS dalam era pasca Covid, terhadap kepada 2 tahun sahaja, **mengurangkan ambang cukai terendah untuk PKS kepada 15%**

daripada 17% dan pendapatan bercukai yang tertakluk kepada **kadar ini hendaklah dinaikkan kepada RM1 juta pertama** sebaliknya sebanyak RM600,000.

- vii) **Menangani kekurangan buruh** dengan memperkemas proses pengambilan pekerja asing, menggantikan kuota pengambilan buruh pra-pandemik dengan sistem penetapan levi berperingkat. Levi pengambilan pekerja akan meningkat bergantung kepada nisbah kebergantungan pekerja asing bagi bakal majikan. Pendekatan ini memastikan bahawa majikan yang memerlukan sumber dapat mencarinya, di samping menyediakan insentif yang mencukupi untuk majikan mengambil pekerja tempatan terlebih dahulu.

- b) **Pelancongan** - Penting bagi Malaysia untuk menarik pelancongan untuk meningkatkan kadar pertukaran matawang kita. Sudah tiba masanya untuk meningkatkan permintaan terhadap mata wang Malaysia dan satu cara yang cekap untuk melakukannya ialah dengan meningkatkan jumlah pelancong asing di samping memacu ekonomi tempatan. 2023/2024 sepatutnya diisytiharkan sebagai tahun Pelancongan Malaysia untuk mempromosikan Malaysia di mata dunia.
 - i) **Memperkenalkan Pas Nomad Digital** - Bekerja dari jauh (*remote working*) telah menjadi trend di negara Barat. Malaysia sebagai sebuah negara tropika dengan pantai yang indah harus memanfaatkannya. Buat masa ini, satu-satunya cara untuk nomad digital bekerja dari Malaysia adalah dengan memohon salah satu visa sedia ada. Nomad Digital bekerja untuk majikan mereka yang sedia ada dan ia tidak sama dengan visa kerja. Walau bagaimanapun, ia membolehkan nomad digital ini membelanjakan wang mereka dan akan memacu ekonomi tempatan untuk destinasi yang mereka diami. Malaysia akan menjadi negara pilihan kerana ia mempunyai tenaga kerja berkemahiran dan kos sara hidup yang lebih rendah dengan syarat kita membuat dasar yang betul untuk menarik mereka.
 - ii) Bagi meningkatkan pelancongan, **syarikat penerbangan harus diberi insentif** untuk membawa masuk pelancong asing.
 - iii) Memperkenalkan **visa semasa ketibaan / visa masuk berbilang** untuk pelancong dari India dan China.
 - iv) **Memperluaskan skim pembiayaan untuk sektor pelancongan** dengan mengurangkan faedah kepada 1% bagi meningkatkan pengambilan skim Pembiayaan Pelancongan Penjana (PTF).
 - v) **Rebat cukai untuk perjalanan domestik** oleh rakyat Malaysia hendaklah dinaikkan kepada **RM5,000 berbanding had semasa RM1000**.
 - vi) Malaysia harus mengembalikan **kriteria program MM2H kepada kriteria asal**. Negara jiran kita hampir menyaingi dan kita perlu memulihkan daya saing negara,

dengan itu menarik lebih ramai pemohon untuk menetap dan berbelanja di Malaysia. Di samping menjana kesan limpahan ekonomi, ia juga akan memacu permintaan untuk MYR (ringgit Malaysia), melengkapkan usaha untuk meningkatkan kadar pertukaran asing kita.

- vii) Geran kecil untuk menggiatkan dan melindungi tempat dan bangunan bersejarah juga akan membantu NGO dan syarikat kecil untuk melakukan program atau projek tempatan.
- c) **Pembangunan sukan** - Peruntukan untuk Kementerian Belia dan Sukan mesti dikembalikan kepada sekurang-kurangnya RM1.29 bilion mengikut belanjawan kerajaan Harapan pada 2019. Ini telah dikurangkan dengan ketara kepada hanya RM622 juta pada 2022.

Peningkatan peruntukan boleh digunakan untuk langkah-langkah berikut:

- i) Menginstitusikan peruntukan tahunan **RM3 juta kepada Yayasan Kebajikan Atlet Kebangsaan (Yakeb)**. Sementara PM Ismail Sabri baru-baru ini mengumumkan peruntukan yang sama kepada yayasan itu, ini telah dihentikan oleh kerajaan PN dan BN pada 2020 dan 2021 menyebabkan kesusahan kepada ramai bekas atlet. Peruntukan sedemikian harus diinstitusikan untuk mengelakkan atlet menjadi mangsa apabila berlaku pertukaran kerajaan.
 - ii) **Geran Pendigitalan RM10,000** untuk membantu perniagaan sukan mengguna pakai teknologi digital bagi meningkatkan daya tahan terhadap gangguan masa hadapan.
 - iii) **Elaun kemahiran semula dan peningkatan kemahiran sebanyak RM1,000** bagi individu dalam industri sukan yang mengikuti pensijilan sukan dan kejurulatihan yang diluluskan oleh Kementerian Belia dan Sukan.
 - iv) Menaik taraf kompleks sukan terpilih untuk meletakkan Malaysia sebagai destinasi **latihan sukan berprestasi tinggi**. Lengkapkan kluster kemudahan sukan yang berpotensi dengan tawaran S3T3R (*Sports Tuning, treatment, therapy, recovery, rejuvenation, rehabilitation*) terkini untuk menyediakan pengalaman latihan yang inklusif dan bernilai lebih tinggi untuk atlet.
- d) **Minyak Sawit** - Ketidaktentuan serantau dan global seperti larangan eksport minyak sawit Indonesia dan kekurangan minyak bunga matahari disebabkan oleh perang Rusia-Ukraine yang berpanjangan telah membawa kepada keuntungan dalam sektor minyak sawit Malaysia. Sebahagian besar keuntungan sektor ini disumbangkan kepada harga MSM yang lebih tinggi yang berjaya mengimbangi tamparan kos pengeluaran yang lebih tinggi yang disumbangkan oleh kenaikan harga baja, dan kos logistik.

Namun, produktiviti kekal rendah kerana kekurangan penuai dan keadaan lain seperti kemerosotan tanah dan keadaan perubahan cuaca yang melampau. Dengan harga MSM kembali normal disebabkan penyambungan semula eksport Indonesia dan lantunan semula dalam pengeluaran minyak biji, tekanan kos terus berlarutan terutamanya bagi pekebun kecil.

Bagi membantu sektor ini, Pakatan Harapan mencadangkan langkah-langkah berikut:

- i) **Geran RM500 juta** kepada pekebun-pekebun kecil kelapa sawit untuk mencapai peningkatan produktiviti yang amat diperlukan. Agensi berkaitan termasuk koperasi yang terlibat harus bekerjasama dengan pekebun kecil untuk menyediakan bantuan teknikal, pengetahuan dan subsidi untuk mencapai matlamat ini; yang harus merangkumi objektif strategik seperti meningkatkan produktiviti dan/atau penanaman semula tanaman yang sama dan/atau tanaman lain yang membawa nilai tambah. Objektif keseluruhan adalah untuk membolehkan pendapatan yang lebih tinggi untuk pekebun kecil kelapa sawit.
- ii) **Menangani isu kekurangan buruh** dengan memperkemas proses pengambilan buruh asing (Rujuk 2.a.vii).
- iii) **Pengurangan duti import** ke atas jentera dan peralatan berat terpilih yang digunakan dalam sektor perladangan, terhad kepada 2 tahun.
- iv) Salurkan sebahagian daripada levi keuntungan durian runtuh (WPL) daripada industri minyak sawit kepada **dana pusingan permulaan hijau bernilai RM500 juta** untuk industri dan khususnya pekebun kecil, untuk membiayai pensijilan mereka, dan inisiatif hijau kelestarian. Ini adalah keperluan teras untuk memastikan minyak sawit Malaysia mencapai status pensijilan kemampuhan penuh dan pengiktirafan di pasaran antarabangsa.
- v) **Mengembalikan levi untung durian runtuh untuk Sabah dan Sarawak** kepada **kadar asal 1.5%** daripada kadar semasa 3%. Memandangkan industri menghadapi tekanan kos selanjutnya pada tahun 2022, satu lagi semakan levi keuntungan durian runtuh ambang WPL sebanyak RM500 setiap tan perlu dipertimbangkan seperti berikut:
 - Semenanjung Malaysia - daripada RM3,000 hingga RM3,500 setiap tan.
 - Sabah dan Sarawak - daripada RM3,500 satu tan kepada RM4,000 satu tan.

4) Merangsang Perdagangan dan Pelaburan

Sebagai sebuah ekonomi terbuka yang kecil, Malaysia harus terus menggalakkan perdagangan dan pelaburan sebagai sebahagian daripada agenda pembangunannya. Walau bagaimanapun, kita perlu ingat bahawa zaman kegemilangan pembuatan intensif buruh dan pemasangan komponen yang telah menjadi ciri utama rangka kerja FDI dan perdagangan

negara kini tidak lagi relevan. Dengan negara jiran yang besar seperti Vietnam dan Indonesia menawarkan lambakan tenaga buruh kepada syarikat multinasional (MNC), Malaysia perlu membezakan dirinya sebagai destinasi untuk pelaburan bernilai tambah tinggi yang berkualiti tinggi dalam sektor seperti E&E.

Ini memerlukan usaha bersepadu untuk menggalakkan pembangunan kemahiran tempatan, pemerolehan bakat, keusahawanan dan R&D serta strategi kerajaan yang diselaraskan untuk menarik pelaburan langsung domestik dan asing yang saling menguntungkan yang membina kapasiti. Lebih-lebih lagi, apabila negara menjadi sebahagian daripada lebih banyak perjanjian perdagangan bebas pelbagai hala, kerajaan perlu memastikan produktiviti dan daya saing negara telah ditetapkan untuk mendapat manfaat sepenuhnya daripada pengaturan ini. Untuk membawa Malaysia ke landasan ini, Pakatan Harapan telah menggariskan beberapa inisiatif utama dalam perdagangan dan pelaburan seperti berikut:

- a) **Memperkenalkan lebih banyak dana strategik** yang mengukuhkan kapasiti syarikat milik Malaysia untuk **melibatkan diri dalam pelaburan langsung domestik**. Dalam semangat yang sama seperti Dana Strategik Pelaburan Domestik (DISF), dana tersebut harus membenarkan syarikat domestik menaik taraf peralatan jentera, meningkatkan aktiviti penyelidikan dan pembangunan, meningkatkan bakat melalui inisiatif latihan dan mencapai pensijilan antarabangsa bagi produk mereka.
- b) Menyediakan lebih banyak **insentif eksport untuk menggalakkan perdagangan** antarabangsa, seperti insentif cukai untuk potongan tiga kali ganda ke atas perbelanjaan yang berkaitan dengan perjalanan perniagaan untuk menggalakkan eksport; menyediakan geran dan insentif untuk pengiklanan dalam talian atau kempen pemasaran syarikat tempatan untuk meningkatkan jualan mereka di luar negara.
- c) **Lanjutkan lagi Elaun Pelaburan Semula Khas (EPSK)** daripada 15 tahun kepada 20 tahun, untuk membantu pengeluar sedia ada meningkatkan daya saing dan produktiviti melalui peningkatan berterusan, pengembangan dan kepelbagaian dalam tempoh pemulihan ini.
- d) Meningkatkan **Elaun Pelaburan Semula daripada 60% kepada 80%** untuk membolehkan syarikat Malaysia (berteknologi tinggi, nilai tinggi dan perniagaan eksport tinggi) meningkatkan kapasiti, memodenkan, kepelbagaian dan melabur dalam teknologi baharu.
- e) Meningkatkan **peruntukan untuk Penjana Kapital kepada RM1 bilion** untuk meneruskan pembiayaan industri modal teroka (VC) secara berkala. Sebelum ini, pada 2020, kerajaan memperuntukkan RM600 juta, yang membolehkan pembentukan lapan VC dan dana hutang teroka dengan jumlah saiz dana RM1.3 bilion.
- f) Peruntukkan secara strategik dana **ESG Penjana Kapital** untuk meliputi sektor di mana Malaysia menikmati kelebihan perbandingan, seperti tenaga boleh diperbaharui dan teknologi kesihatan.

- g) Meningkatkan peruntukan **Cradle Fund daripada RM20 juta kepada RM50 juta** bagi memperkukuh daya tahan syarikat permulaan.

5) Pertahanan Negara

Disebabkan pelaburan pertahanan dilihat sebagai perkara sensitif dan sulit, hal ini selalu dijadikan alasan bagi pihak berkepentingan untuk mengelakkan penelitian dan mematahkan pertanyaan mengenai proses perolehan pertahanan. Hasil daripada pendekatan 'kotak hitam' ini, sebarang percanggahan hanya akan ditemui beberapa tahun selepas ia berlaku.

Pada masa itu, mungkin sudah terlambat untuk melaksanakan sebarang usaha pembaikan atau lebih banyak dana pembayar cukai perlu disalurkan untuk menyelamatkan dan menyiapkan projek tersebut, seperti yang dilihat dengan skandal LCS. Bagi Angkatan Tentera, salah tadbir urus dalam perolehan aset pertahanan menghalang kesediaan operasi mereka dan menghalang mereka daripada teknologi yang diperlukan untuk menyempurnakan tanggungjawab mereka dengan sepenuhnya.

Langkah-langkah berikut harus diambil untuk meningkatkan ketelusan, meningkatkan keupayaan pertahanan Malaysia, dan meningkatkan lagi kesejahteraan anggota Angkatan Tentera.

- a) Program pemodenan pertahanan mengikut keperluan Angkatan Tentera dengan berpandukan Kertas Putih Pertahanan yang diluluskan di Parlimen semasa Pentadbiran Pakatan Harapan pada tahun 2019.
- b) Menggubal **Akta Perolehan Kerajaan** dan merombak Proses Perolehan Pertahanan untuk melindungi daripada ketirisan, rasuah dan salah guna kuasa.
- c) **Audit wajib oleh Ketua Audit Negara** untuk item perolehan pertahanan utama.
- d) **Insentif khas RM1,000 untuk 120,000 pencarum** Lembaga Tabung Angkatan Tentera (LTAT) .
- e) Perancangan jangka panjang untuk **meningkatkan jumlah pengkalan pasukan pertahanan di lokasi strategik sekitar wilayah Borneo Sabah dan Sarawak** untuk menjaga kawasan pantai kita di Laut China Selatan dan Laut Sulu.
- f) Membentuk Jawatankuasa Dwipartisan Parlimen untuk **mengkaji semula faedah veteran berpencen dan veteran tidak berpencen, dan peluang pekerjaan pasca perkhidmatan.**
- g) Untuk membangunkan pelan **keupayaan bersama** yang disahkan oleh kerajaan dengan pelan pembiayaan jangka panjang.

- h) Untuk menyemak dasar sedia ada berhubung dengan sumber manusia dan mewujudkan **Rangka Tindakan Kapasiti Pertahanan (RTKP)**.
- i) Menggubal **Dasar Industri Pertahanan Negara (NDIP)** yang akan menjadi garis panduan untuk membangunkan sains, teknologi dan industri pertahanan.

6) Menggalakkan Pertumbuhan Ekonomi Wilayah yang Saksama

Menyediakan **insentif cukai pelaburan khusus bernilai RM1 bilion dan geran** untuk penempatan semula semua jenis industri, khususnya semua sektor pembuatan ke Sabah dan Sarawak. Ini adalah untuk meningkatkan KDNK, guna tenaga dan produktiviti Malaysia Timur, dan mengurangkan kejadian transmigrasi buruh dari wilayah tersebut.

Cadangan tambahan untuk Sabah & Sarawak:

- a) **Melabur dalam kemudahan penjagaan kesihatan luar bandar.** Kerajaan harus meningkatkan kapasiti penjagaan kesihatan kedua-dua wilayah dengan menaik taraf kemudahan, menambah katil dan penghunian, meningkatkan keupayaan pengangkutan, dan meningkatkan tenaga kerja dan pakar di klinik desa.
- b) **Menyediakan dana RM30 juta untuk menggalakkan eksport hasil dan produk makanan Sabah dan Sarawak ke Semenanjung.** Semenanjung Malaysia adalah tempat yang sesuai untuk memasarkan hasil bumi Sabah dan Sarawak. Melalui dana itu, kerajaan boleh memberi insentif kepada petani tempatan untuk memenuhi pasaran semenanjung, dan melalui ini, mengurangkan bil import makanan Malaysia secara keseluruhan.
- c) **Menyediakan RM1 bilion untuk membantu Sabah membangunkan grid kuasa** seluruh wilayah yang akan mengurangkan pergantungan wilayah kepada sumber kuasa kos tinggi seperti diesel, dan menggunakan tenaga elektrik murah yang dijana oleh empangan hidroelektrik di Sarawak. Grid yang stabil dan komprehensif juga akan menyokong perindustrian berskala besar negeri ini.
- d) Bagi mempercepat dan merancakkan aktiviti pelaburan dan sektor pembuatan di Sabah dalam ekonomi wilayah serta menambah baik pertukaran teknologi dan penciptaan pekerjaan, kami mencadangkan perkara berikut dilaksanakan:
 - i) **Menyelesaikan isu infrastruktur asas di semua taman perindustrian** di Sabah terutamanya bekalan air dan elektrik, sistem pembetulan dan rangkaian jalan raya. Untuk tujuan ini semua dana yang diperuntukkan oleh kerajaan persekutuan dalam bentuk pinjaman kepada kerajaan Sabah akan ditukar kepada geran.

- ii) Mewartakan kawasan **zon perdagangan bebas** yang ditetapkan di Taman Perindustrian Kota Kinabalu, POIC Lahad Datu, dan Taman Perindustrian Minyak & Gas Sipitang.
- e) **Melaksanakan perkongsian hasil untuk Sabah seperti yang dimaksudkan di bawah seksyen 112C, Seksyen 2 (1) Bahagian IV, Jadual ke-10 & 112D Perlembagaan Persekutuan.**
- f) **Jumlah peruntukan pembangunan ke Sabah & Sarawak akan merangkumi 30% daripada jumlah belanjawan pembangunan.**
- g) **Menyediakan peruntukan khas untuk menaik taraf jalan raya dan infrastruktur asas lain di kawasan luar bandar Sabah dan Sarawak.**

7. Sokongan untuk Penunggang dan Pemandu Gig

Tidak semua pekerja gig adalah sama. Percambahan 'work-on-demand' bagi platform e-hailing dan p-hailing dalam beberapa tahun kebelakangan ini telah menyumbang kepada peningkatan kategori pekerja baharu ini yang berada pada kedudukan yang samar antara status sebagai pekerja bermajikan dan kontraktor bebas. Ketika rakyat Malaysia bergelut untuk memenuhi keperluan semasa ketika *lockdown* Covid-19 yang dikenakan oleh pentadbiran pimpinan Muhyiddin ketika itu, bilangan pekerja yang memilih kerja gig jenis ini terus meningkat.

Walaupun penyedia platform menyatakan bahawa pekerja ini adalah "bos mereka sendiri" dan boleh memilih untuk bekerja selagi mahu, namun penggunaan sistem algoritma penentuan kadar harga atau caj yang tidak jelas menyebabkan membataskan keupayaan para pekerja dalam sektor ini kadar bayaran yang adil. Di samping itu, tuntutan sistem yang digunapakai telah mendorong penunggang dan pemandu untuk mengejar lebih banyak perjalanan atau penghantaran sehingga merisikokan keselamatan mereka dan ini menunjukkan kepada keperluan penggubalan peraturan yang lebih adil bagi menghindari eksploitasi para pekerja. Sememangnya pembaharuan menyeluruh akan memerlukan masa, tetapi langkah-langkah berikut boleh dilaksanakan dalam jangka pendek:

- i. Menubuhkan badan kawal selia untuk menyelesaikan isu yang melibatkan penunggang gig dan pemandu, serta berfungsi sebagai penghubung antara pihak berkepentingan dalam industri.
- ii. Wujudkan "Kontrak Perjanjian" antara pekerja dalam ekonomi gig dan penyedia platform, yang meliputi peruntukan untuk melindungi mereka daripada eksploitasi.
- iii. Memanjangkan Skim Keselamatan Sosial Bekerja Sendiri (SOCSO) semasa di bawah Pertubuhan Keselamatan Sosial (PERKESO) bagi tahun 2023, dan pemerkasaan skim I-Saraan KWSP.

8. Memastikan Kehidupan dan Mobiliti

a) Perumahan Selamat dan Selesa

- i) Akses yang lebih luas kepada perumahan mampu milik - memperkenalkan semula dana **RM3 bilion untuk menjamin pembiayaan rumah bagi pembeli rumah kali pertama** membeli rumah mampu milik.
- ii) Memperuntukkan **RM200 juta untuk membaiki dan menaik taraf lif** yang terletak di perumahan awam yang padat.
- iii) Memperuntukkan **RM50 juta** untuk menambah baik perkhidmatan sanitasi.
- iv) Memperuntukkan **RM50 juta** untuk menyediakan bangunan perumahan awam bertingkat tinggi yang tidak dicat semula dalam tempoh 5 tahun yang lalu dengan cat baru.
- v) Menyediakan **RM20 juta** untuk menggalakkan **pembentukan badan pengurusan bersama/jawatankuasa pengurusan** di tempat yang tiada.
- vi) Memperluaskan **100% pengecualian duti setem** kepada pemilik rumah kali pertama kesemua hartanah di bawah RM500,000 kepada unit subjualan juga.

b) Pengangkutan Awam

- i) Memberi insentif kepada pengguna baharu untuk memilih pengangkutan awam dengan **e-baucar *first-and-last-mile***. Kerajaan boleh bekerjasama dengan penyedia perkongsian perjalanan seperti Grab, untuk menawarkan baucar pengangkutan ke stesen transit. Baucar ini boleh ditawarkan pada harga RM5 setiap baucar dan sehingga 10 baucar setiap orang melalui e-dompot yang boleh digunakan untuk sebarang perjalanan bermula atau berakhir dari stesen LRT, MRT, monorel dan KTM, serta stesen bas utama di seluruh negara.
- ii) Prasarana juga boleh bekerjasama dengan platform e-wallet lain untuk **menawarkan promosi pas bulanan RapidKL kepada pengguna yang belum menggunakannya**. Ini akan menyasarkan demografi pengguna baharu kerana pemegang pas sedia ada akan terus menggunakan pas mereka manakala rakyat Malaysia yang belum menggunakan pas akan mempunyai peluang menarik untuk mencuba perkhidmatan ini.
- iii) **Diskaun tambang MRT2 sebanyak 80%** sempena landasan yang baru dilancarkan untuk menggalakkan pengambilan dan pertukaran daripada kenderaan peribadi kepada pengangkutan awam.

- iv) **Meluaskan rangkaian bas** - Untuk meningkatkan kekerapan bas di bandar-bandar luar Lembah Klang seperti Kota Kinabalu, Kuching, Pulau Pinang, Ipoh dan Johor, kerajaan perlu membelanjakan RM500 juta untuk memperoleh sehingga 500 bas.

9. Pendidikan

- a. **Memulihkan jurang pembelajaran akibat penutupan sekolah kerana COVID-19** - memperuntukkan belanjawan untuk menilai tahap kemampuan 3M (Membaca, Menulis, Mengira) murid-murid. Fokus kepada kanak-kanak kurang bernasib baik yang lazimnya tertinggal kerana tidak dapat mengikuti PdPR. Menyediakan elaun dan sokongan tambahan yang mencukupi kepada para guru untuk menjalankan bimbingan tambahan selepas waktu sekolah dan/atau dibenarkan mengulang pembelajaran setahun supaya mereka dapat mengejar sukatan pelajaran.
- b. **Menilai keperluan pembantu pengajar** sebagai sumber sekolah yang dikongsi. Memperuntukkan peruntukan mencukupi untuk melantik pembantu pengajar bagi membantu para guru dalam perancangan dan tugas pentadbiran mereka. Sementara itu, pertindihan prosedur dan laporan perlu diperkemas bagi meringankan beban tugas guru.
- c. **Menggandakan peruntukan Program Makanan Tambahan (Rancangan Makanan Tambahan)** kepada RM5 di Semenanjung Malaysia dan RM6 di Sabah, Sarawak, dan Labuan. Ini amat penting bagi lebih 500,000 penerima memandangkan kesan pemakanan yang mencukupi terhadap hasil pendidikan, dan seterusnya, hasil pendidikan terhadap peluang pekerjaan dan pembangunan.
- d. **Biasiswa pendidikan RM600** juta untuk komuniti rentan dengan tujuan meningkatkan kepelbagaian dalam perkhidmatan awam dan GLC. Penerima biasiswa akan menerima jaminan pekerjaan dan perlu berkhidmat dengan penyedia biasiswa.
- e. **RM200 juta untuk meluaskan** keupayaan mengajar bahasa etnik di Institut Perguruan (IPG).
- f. **Geran khas RM1.5 bilion untuk sekolah** - Akibat penutupan yang berpanjangan di Malaysia masih dirasai oleh sekolah kerana mereka menghadapi cabaran dari segi peralatan dan tenaga kerja. Kami mencadangkan agar kerajaan membantu sekolah dengan menyediakan **geran khas bernilai RM200 per kapita** untuk semua sekolah, tanpa mengira aliran.

Sebagai tambahan kepada geran per kapita, tumpuan tambahan akan diberikan kepada **keupayaan sekolah untuk memenuhi keperluan operasi dan modal mereka pada tahun 2023, memastikan keadilan kepada 'sekolah kurang murid', sekolah di kawasan terpencil, dsb.** Bagi memastikan akses kepada pendidikan berkualiti untuk semua rakyat Malaysia, geran ini akan disalurkan kepada semua sekolah termasuk Sekolah Kebangsaan, Sekolah Jenis Kebangsaan Cina (SJKC),

Sekolah Jenis Kebangsaan Tamil (SJKT), Sekolah Berasrama Penuh, Maktab Rendah Sains MARA, Sekolah Agama Bantuan Kerajaan, Sekolah Mubaligh, Sekolah Tahfiz, Sekolah Agama Rakyat & Sekolah Agama Persendirian, Sekolah Pondok yang berdaftar, Sekolah Menengah Jenis Kebangsaan, dan Sekolah Menengah Persendirian Cina (SMPC).

- g. Persekitaran pembelajaran yang selamat dan kondusif merupakan prasyarat kepada sistem pendidikan yang berkesan. **Peruntukan tambahan sebanyak RM1.5 bilion perlu disalurkan untuk sekolah daif, termasuk sekolah jenis kebangsaan yang kurang kemudahan asas seperti tandas, makmal, perpustakaan, dan sebagainya.**

10. Memperkasakan komuniti terpinggir dan rentan

Berdasarkan Insiden Kemiskinan Mutlak Mengikut Negeri 2020, Sabah mempunyai peratusan kemiskinan tertinggi diikuti oleh Kelantan, Sarawak, Kedah, dan Terengganu. Tambahan pula, 8 daerah termiskin daripada 10 di Malaysia adalah dari Sabah, 1 di Sarawak dan 1 di Kelantan. Ini adalah kebimbangan yang serius dan pembasmian kemiskinan adalah penting bagi wilayah dan negeri termiskin di negara ini.

Selain itu, terdapat sebahagian besar daripada golongan miskin tegar yang terdiri daripada masyarakat India, Orang Asli dan Orang Asal yang memerlukan perhatian khusus. Ketika ini, tiada usaha serius dalam menggalakkan integrasi komuniti-komuniti ini dan kerajaan perlu menunjukkan komitmen yang jitu bagi mengatasi isu ini.

- a) Program mikro kredit seperti Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM), yang diadaptasi daripada pendekatan Bank Grameen, berpotensi meningkatkan pendapatan golongan miskin dan mengurangkan kemiskinan. Oleh itu, kami menyeru **peruntukan RM2 bilion untuk program mikro kredit AIM** untuk membasmi kemiskinan di seluruh negara dengan memberi tumpuan kepada wilayah Sabah dan Sarawak, serta negeri Kelantan, Kedah, dan Terengganu.
- b) **RM300 juta untuk MITRA** dengan kuota minimum 40% untuk wanita dan OKU – latihan kemahiran, geran untuk perniagaan kecil, industri di rumah.
- c) **Geran RM400 juta dan penempatan untuk latihan TVET** dan vokasional untuk belia daripada komuniti-komuniti ini.
- d) **RM100 juta** untuk menyokong bakat dalam **industri budaya, seni dan persembahan**.
- e) **RM100 juta** untuk membantu kanak-kanak B40 dan keluarga **pekerja estet yang kehilangan tempat tinggal** untuk pendidikan berterusan.
- f) **RM100 juta untuk pinjaman perumahan untuk pekerja estet** yang kehilangan tempat tinggal dan B40 untuk membeli rumah pertama melalui skim "sewa untuk dimiliki".